

Preden je Dunaj zapustil, je izrezal anatomske podobe, s katero si je pridobil pohvalno spričevalo kot „ein geschickter Techniker in der Holzarbeit.“ Za enako delo je prejel leta 1844 v ljubljanski obertnijski razstavi pohvalno pismo.

Leta 1840 se je vernil sopot v Idrijo, in od tega časa je izdelal 43 križevih potov, 23 altarjev, čez 70 podob v altarje. Tudi v freško-malariji se je poskusil in zmalal je 5 altarjev tako.

Preobširno bi bilo vse njegove dela naštet; toliko pa povemo, da je več Čeferinovih malarij z oljnatimi barvami od učenih mož pohvaljenih bilo. Najimnitneje njegovo podobarsko delo bi utegnili biti veličanska podoba Matere Božje „pribežališe grešnikov“ s 17 drugimi podobami pod njenem plajšem na Planinski gori.

Vse te njegove dela slavé mojstra po Krajnem, Teržaškem, Goriškem in v Istri. Dasiravno se ne morejo staviti pod tesno mero oistre kritike, dije vendar iz njih lepo soglasje estetike in simetrije. In kdor pomisli, da je mojster Čeferin še le v letih v akademijo prišel, v katerih večji del učencov že po svetu vence slave nabera, dalje, da ga je zgolj prirojeno veselje do umetnosti na njeno težavno pot gnalo, in zadnjič, da je bila njegova umetniška delavnost na dve strani razcepljena, bo radovoljno spoznal, da si je mogel mojster marsiktero srago potú z obličja obrisati, preden je dosegel stopnjo, na kateri stoji in na kateri ga smemo s ponosom med boljšimi slovenskimi umetniki imenovati.

Fr. Malavašič.

Iz potne bisage.

Prijazni dopisi do strica Bercka Dragana v Verbovcu.

X. Pismo.

Dragi stric!

Bilo je ravno na veliko Šmarnico, ko sva s prijateljem Miloslavom pot na Gorenško nastopila. Ni še bilo viditi po bližnjih planinah prvih žarov juternega solnca, ko sem že na frančiškanskem tergu stal. Mislil sem, da sem prvi gost, al našel sem že na tergu vse polno prostega ljudstva, možkega in ženskega spola, s serpmi, grabljami, cepci itd. Da hitro zvem, kaj to pomeniti ima, stopim k najbližnjemu in ga vprašam, kamo in po kaj? In tako sem zvedel, da ljudstvo čaka gospodarjev, kateri jih najemajo za poljske dela: za kositev, žetev, mlačev itd. Najeti delavci pogostoma pridejo globoko v Horvatsko, da se tam ljubega kruha zaslužijo. Frančiškanska cerkev je že ob štirih bila napolnjena s pobožnimi vernimi, in pridni sini sv. Frančiška so že zgodaj delili kruh večnega življenja.

V tem pride voz in vsedli smo se, kar nas je bilo na pot namenjenih — s presladkim čutom popotnikov, kateri hočejo nekoliko dni „procul negotiis“ hoditi po lepih zelenih ravninah in med visokimi gorami.

Pot nas je peljala čez Šent-Vid in Smlednik v Šenčur, da tam pozdravimo mladega duhovnika, kateri je na tisti dan prvo sv. mašo bral. Najlepše vreme nas je spremljalo, in ko iz Ljubljane se pripeljamo na lepo široko polje, nas je obsijalo milo juterno solnce s svojimi rumeno-zlatimi žarki. Iz pisanih njiv pa nam je nasproti puhtil sladki prijetni duh visokočislane ajde. Na levo in desno je ta okolica krasna, res neskončno krasna. Proti štajarski meji so sterne kamniške planine, že starim Gerkom poznane pod imenom Karavanke.

Po najvišjih ertih so letale lahke meglice, katerih robove je zlatilo juterno solnce; tu pa tam iz megel je molela plešasta glava, in pod planinami se vzdigujejo, kakor njihovi sinčki manji zeleni griči, na katerih stoji ali kakošna bela cerkvica ali pa kakošen bel gradič. Ako se na levo ozreš, vidiš sopot visoke zelene gore, in med temi se razteguje lepa planjava, nasejana s cerkvami, vasmi in gradmi.

Cesta je gladka in pelje med lepimi vasmi. Hiše so

večidel snažne in po vasih je obilo sadnega drevja nasajenega. Pozna se na vsakem griču pridnost in marljivost tukajšnih prebivavcov, in kruha še bode dalo zemljišče več, ako se bode povsod začelo razumno delati. Res je, da je nektre strani Gorenskega mila narava nekako menj s svojim blagoslovom obdarila; vendar še Krajncem nebode trebalo se izseljevati v druge dežele, ako bodo ohranili stare kreposti: delavnost, zadovoljnost in zmernost.

Kakor rastlina, ako jo presadiš pod drugo podnebje, ne bode se uplodila, tako tudi človek se na nedomačem zemljišču izrodi. Drug jezik, druga vera, druge navade ga ali popačijo ali pa celó zadušijo; zato si zapomnite Slovenci lepe verstice slavnega nemškega pesnika:

Bleibet im Lande, und nähret euch redlich,
Rücket zusammen und füget euch fein,
Mache nur keiner zu breit sich und schädlich,
So ist das Land nicht für alle zu klein.
Wollet nur selbst euch nicht drängen und reiben,
So ist für Menschen im Land' noch zu bleiben,
Und es wird fließen von Milch und von Wein.

namreč: vino na Dolenskem — mleko pa na Gorenskem.

V bitji slovanske nature leži vlastovitost, da je Slovan zunaj svoje domovine večidel neroden. Prosti Slovan nima potrebne moči, ali kakor Francoz pravi „energie“, izobraženi pa zgubi rad ravnodušnost. Zato ga čerti Nемеc in Talijan. Več, ko enkrat sem to doživel na svojih potih. Druga žalostna prikazen še je, da razun Poljaka in Rusa Slovan rad zatajuje narodnost. Poznamo možé slovanske kervi, kateri so doma bili prav rodoljubni, in so imeli blag naroden ponos, zunaj domovine pa so hudi nemškutarji, posebno, če pridejo v kakošno drugo slovansko deželo. Tam se obnašajo radi „intolerant“ in se skazujejo večidel neprijatelje narodnega življenja. Takošno obnašanje dela meržnjo med sorodnimi brati, in ne koristi ne državi ne narodni slavi.

„Pa že si spet na „kathedru“ bodete, dragi stric gondrali, „popisuj rajši lepote okolične; ali ne veš, da, kdor resnico godi, ga z godalom po perstih tolčejo?“ Res je, dragi stric, ali zakaj bi si rane skrivali, ktere so celó našim sosedom znane; iščimo rajši leka, da bratinska sloga bode se okrepila in ojačila. Saj nam je je kervavo treba za dneve obiskovanja božjega. Vendar, dragi stric, ne besedice več o tej zadevi.

Pripeljali smo se hitro do Smlednika. Že leta 1165 je ta grad stal, ker se „Ebaldo von Flednik“ imenuje na turniru vitezov v Friesachu na Koroškem. Ako prav pomnim, je letos slednji žlahtnik Smledniški umrl, in svoji domovini za obče koristne naprave lepo premoženje sporočil. To je lepo in bode častilo blagega moža še mnoge leta. Dnešnji vek se svobodno sme imenovati vek svojeljubja ali „egoizma.“ Velikih mož, kateri bi skerbili za prihodnost, se rodi neskončno malo. Naši bolniki se vračijo v lepih bolnišnicah, ubogi mestjani se prerедуjejo v špitalih in ubožnicah, naši sini se učijo na Dunaji s pomočjo „Knafelnovih“ štipendij; al vse to je sad pretečenih stoletij; sadaj je malokomu mar za blagor domovine. Pobegnili je kerščanska ljubezen iz sere bogatinov, in velikih idej, koristiti domovini še po smerti mnoge leta, se sadajni rod ne ve prilastiti: al kaj je slavnije, kakor spomenike zapušati blagih djanj? Že v življenji povzdiguje človeka misel: glej, tebe bodo blagoslavliali, ko bodo tvoje kosti že v globokem grobu perhnele, lačni, žejni, nagi, slepi, kruljevi. Zato slava zadnjemu žlahtniku Smledniškemu!

Nek učenec rajnega dr. Jak. Zupana mi je rekel, da smled pomenjuje „stražišče, čakovišče“: die Warte. Tako mu je bil rajni prof. Zupan razložil.

Vi ste, dragi stric, rajnega Zupana dobro poznali, in tudi njegova ravno ne vesela osoda vam je znana. Vkljub svojih term je mož bil vreden, da ga Slovenci, posebno pa Krajnci imajo v blagem spominu. Njegova korenita natura

mi je vsikdar dobro djala, kadar sem k njemu prišel. Možak sicer ni bil eden tistih, kateri so v „salonih“ se naučili gladkih besed, al kar je rekel, je bilo zdravo jedro. Edino, kar mu je za življenje manjkalo, je bilo, da si ni lepih verstic Homerovih, Ilias XXII, 313, v katerih se *μητις* priporočuje, k sercu vzela.

„Primi se za nos, dragi unučič Vicko“, bodete dragi stric! prebirajte to pismo, pri sebi rekli, „tudi ti si še nisi *μητις* k sercu vzela, in govoriš, kakor ti je kljun zrastel. Ne tajim tega; — resnica, če ravno v šali izrečena, mi je bila in bode vsigdar čez vse, in zaničujem vse tiste pisatelje, kateri se Talleyrandovega načela deržijo: „človek ima le jezik zato, da zamolči, kar si misli.“

Od Smednika do Šenčurja pelje cesta skoz lepe vasi, ktere imajo stare slovenske imena. Premišljeval sem pomen sedaj tega, sedaj onega imena, ali nisem našel korenike.

Prijatelj Miloslav je zapazil, da sem ves zamišljen, zato me zdrami in reče: Glej kako lepo stoji galenberžki grad! Res lepo, mu rečem, al bolj me razveseljuje ta uboga kočica, ktera ravno nama nasproti stoji, kakor stara „Ritterburg“. To vam spet ne bode dopadlo, dragi stric, ker vi ste že večkrat željo izrekli, da bi samo sred Verbovca imeli breg, in na bregu mogočni grad. Kako junaško bi mi vsako nedeljo iz brega gledali na naše sosede, kateri so v mužnatih nižinah. Postavili bi velik turen, in v njega siln zvon, ktere ga bi čuli do turške meje. Neskončno veliko bandero bi obesili, in verbovska ribica bi mahala z repičem, da bi bilo kaj. Vsako noč o polnoči bi trobil čuvaj s kravjim rogom in nagnal vse copernice, ktere nam ponoči krave molzejo. V veliki dvorani bi se Verbovčani zbirali in posvetovali o blagru staroslavne varoša. Al tako smo na ravnici zakriti z verbami, da nas nihče pervlje ne vidi, dokler k nam ne pride, celó naš turen je vsako leto krajši.

Za takošni namen, dragi stric, bi jaz sam želel slavnemu Verbovcu visok grad, al postaviti bi ga mogle verbovske roke iz lastnega nagiba.

Vse drugači je bilo, kadar so si vitezi gradove stavljali. Gajžla je gnala ubogega slovenskega sužnika na visoki breg. Kervavi pot je potil, ko je kamenje tolkel, vodo nosil, žagal, pilil, zidal; on ni stavil stanovališč mira, ne prelival za gospodarja svoje kervi, ampak za ptujca. V teh gradovih ste se vdomačile volčna pravica ali pravica močnejega in sirovost. Ne preziram dobrega, kar je srednji vek stvaril; ogreva me posebno terda vera in goreča kerščanska ljubezen; al, ako si tako imenovano vitežtvo prav pri luči pogledate, najdete v njem dosti napak in razvad, nenaravno častenje žen, kakor v merkovčjem svetu, pijančevanje, plenjenje itd. Nekteri prijatelji občudujejo prenapeto spoštovanje žen v srednjem veku in junaške dela, ktere so vitezom žene nalagale — tako imenovane „cours d'amour“, — občudujejo tako imenovani „Minnedienst“ in troubadurske popevke; al verjemite mi, dragi stric, stari, trezni, modri Gerk bi se smejal takošnim bedarijam. Za ljudstvo se ni nič storilo, in ako bi ne bila katoliška vera s svojimi napravami in posebno s samostani ljudstva rešila, bi bilo zapadlo termi vitezov, sirovosti in žalostnemu sužanstvu.

Gallenberg je že star grad. Schönleben dokazuje, da se njegov početek ima iskati že za cesarja Lotherja. Mogoče je to, ker Karol véliki je po zmagi Slovincov nasajal nemške plemenitaše po slovenski zemlji, da so iz gor pazili na ljudstvo, kakor jastrobi na ovce. Valvazor piše, da je Ortholph III. iz rodbine Schärffenbergov, ktere so Slovenci imenovali Ostroverharje, ta grad sozidal, in sicer leta 1040. Zadnji grof Hans Schärffenberg je umrl leta 1847 v Marburgu, kjer še sedaj vdova njegova živi. Zapustil je samo tri hčere, katerih najmlajša se je lani omožila z Ernestom baron Kellerspergom, vicepresidentom namestništva milanskega. Eden posestnikov gallenberžkih in sicer Janez grof Gallenberg se je vdeležil leta 1452 zarote zoper ogerskega kralja Ladislava, ktere zarote glava

je bil Ulrik grof Celjski. Zlobna nakana se je o pravem času zvedla, in Gallenberg je zgubil svoj grad. Tudi Valvazorjev oče Jernej je bil nekdanj posestnik tega grada.

Vendar moje pismo bode predolgo, in ker imam še „calamum velociter scribentis“, Vi pa, dragi stric, slabe oči, tedaj nečem danes več čoderkati. Da ste mi zdravi in veseli.

Ves Vaš

Vicko.

Národne šege.

Kadar nevesta slovo jemlje.

Na spodnjem Štajarskem v nekterih krajih je navada, da nevesta (Braut), preden k poroki gré, popred od svojih staršev, bratov, sester in žlahte slovó jemlje, posebno, če se drugam omoži. Pri taki priliki se z besedo ali s petjem slovó jemlje, kakor je nasledna pesem, ktera je tukaj nekoliko popravljena. Če ima nevesta še očeta in mater živa, se petí in šesti razstavek ne poje; če ima pa očeta živega, se čertí, če pa le mater živo, se tretji razstavek ne poje; če je oče mertev ali pa mati mertva, se lahko v petem razstavku reče: Od očeta ali od matere.

Pri taki priliki se tako poje:

Jemlji, jemlji, nevesta slovó,
Tebi tukaj ostanka ne bo,
Ti se moraš zdaj drugam podat',
Tukaj ti ne moreš več ostat'.

Bog vé, kako duši se godí,
Morebit' tam v vicah še gorí,
In današnje prošnje tam želi;
Naglo mu pomagat' hiti ti).

Jemlji, jemlji, nevesta slovó,
Zdaj od svoj'ga lediga stanó (ú),
Ker ga tebi zdaj bo zapustit';
V sveti zakon ti želiš stopit'.

Danes je taisti srečni dan,
Kteri od Boga je tebi dán,
Karkolj danes ti prosila boš,
Zá gotovo uslišana boš.

Od očeta jemlji zdaj slovó,
Ker ga tebi zapustiti bó;
Vedno je je on lepo učil,
Zavolj tebe se je on potil.

Na očeta in na mater glej,
Ker sta rada imela te vselej,
Skaži jima ti ljubezen to,
Da molila boš za nju zvesto.

Jemlji tud' slovó od matere,
Tud' od svojih bratov in sestre,
Ker so za te radi skerb imel',
In so tebi srečo prav želel.

Glej na svoje brate in sestre,
Kako toó'jo iz očí solzé,
Tvoj odhod jim zdaj le k sercu gré,
Da te prav nerád' od tod pusté.

(Od očeta bi vzela slovó,
Al je za me zdaj prepozno to,
Oče v čerňi zemlji že leži,
Ker že čerňo zemljo tam gnojí.

Tud' se spomni ti na žlahto vso,
Ker od njih-ti jemlješ zdaj slovó,
Da b' ostali zdravi vsi domá,
Da jim Bog le pravo srečo dá.

Danes prosi ti lepo Bogá,
Da on tebi pravo gnado dá,
Da boš srečna cele svoje dní, —
Naj ti Bog jih dosti podelí.

Potem nevesta tako slovó jemlje:

Z Bogom, z Bogom, ljubi oče moj!
Ker od vas se ločim jez nocoj;
Vam zahvalim se za vse lepo,
Ker ste me učili prav zvesto.

Z Bogom, z Bogom, brati in sestré!
Ker vi bridke toč'te zdaj solzé,
Ki vas moram jez zdaj zapustit',
In med druge ljudi potegnít'.

Z Bogom, z Bogom, ljuba moja mat'!
Ker se moram zdaj od vas podat',
Ker veliko za me ste terpel',
In veliko za me skerb imel'.

O preljubi oče. ljuba mat'!
Ki se moram jez od vas podat',
Tud' vi, ljubi brati in sestré!
Mol'te za me, da mi dobro gré.

Vam zahvalim se za vse lepo,
Ker ste zredli mene prav zvesto,
Zdaj vas jez Bogú lepo zročim,
Ker nerada jez vas zapustim.

Zdaj vošite meni srečno pot,
Ker jez danes pojdem od letod.
Jez vas skupaj zdaj zročim Bogú,
Da bi srečno prišli vsi v nebó.

Po poroki zadnji večer, preden svatje ali povabljeni preč gredo, odvzamejo nevesti njeno nevestno lepoticje, njeni venec, pangeljce, pušeljce itd. Pri tem se tako reče ali zapoje:

O moj lepi ledik stan,
Ki te ljubi Jezus sam,
Jez te moram zapustiti,
V sveti zakon zdaj stopiti.

Rožice so mí ovetle,
In veselje delale,
Ki sem šla po zelenjavi
V svoji nedolžnosti pravi.

Dokler sem še dekle b'la,
Sem po polji rajala,
Sem se z drugim veselila,
Lepe vence naredila.

Ko sem šla tam pod goró,
Ptčice lepo pojó,
Mali tiček al slaviček
Je imel največ' glasiček.